

FÖRSVARSAKADEMIET

KULTURFORSTÅELSE AFGHANISTAN

Institut for Sprog og Kultur
Forsvarsakademiet
Ryvangs Allé 1
Svanemøllens Kaserne
2100 København Ø
Omslag: Forsvarsgalleriet.dk
ISBN 978-87-7147-127-4 (print)
ISBN 978-87-7147-128-1 (pdf)
1. Udgave, december 2015

Indholdsfortegnelse

Formål.....	2
Generelle råd.....	2
Baggrund	3
Landefakta	5
Sociale forhold – introduktion til det afghanske samfund.....	9
Afghanistans historie	13
Afghanistan i det 20. århundrede – stat og samfund i konflikt.....	16
Alliancen af syv store mujahedingrupper	17
Afghanistan efter 1989	18
Vigtige historiske begivenheder	21
Religion	23
Afghanske helligdage.....	26
Samarbejdet med afghanerne	28
Mentor- og træningsvirksomhed	30
Nyttige links	31

Formål

Formålet med Kulturforståelsesfolder Afghanistan er at råde og vejlede udsendt dansk personel i kulturelle forhold, der gør sig gældende i Afghanistan. Folderen er ikke en erstatning for eksisterende bestemmelser og vejledninger på området, men et supplement.

Under udstationering i Afghanistan vil du i større eller mindre grad være i kontakt med afghanere, enten i form af sikkerhedsstyrker eller civile. For at mindske risikoen for misforståelser skal du have kendskab til de vigtigste kulturelle forhold, herunder skikke, normer og sædvaner, som har indflydelse på den måde, afghanere lever på.

De råd og den vejledning, som gives i denne folder, er ikke udtømmende, og mange afghanere kan have andre måder at indrette sig på i praksis.

Husk: Forbered dig på, hvordan de kulturelle forhold kan være, men forvent ikke, at de altid er sådan i virkeligheden. Der kan være store kulturelle forskelle på afghanerne afhængig af etnicitet og de forskellige livsforhold på landet og i byen.

Generelle råd

1. Vær bevidst om din egen kulturelle baggrund – du vurderer dine internationale kollegaer, lokalbefolkningen og lokale samarbejdspartnere ud fra egne kulturelle værdier. Øv dig i at arbejde med en åben attitude – vær opsøgende og nysgerrig.
2. Accepter forskellige overbevisninger, udseender og livsformer.
3. Kend til de vigtigste historiske begivenheder i missionsområdet og forstå, hvordan de begivenheder påvirker adfærd, overbevisninger og relationer.
4. Vær klar over, at der kan være forskellige kulturer og aktører i et land eller samfund, og vær opmærksom på både lighederne og forskellene mellem dem.
5. Vær imødekommende, når det er muligt. Man kan lære meget af andre.
6. Accepter misforståelser. Misforståelser og 'støj' i kommunikationen opstår jævnligt, når man kommunikerer på tværs af kulturer. Det er et vilkår.
7. Forstå, at personer fra forskellige kulturer kan lægge vægt på andre måder at lave aftaler på. Personlig tillid og personlige relationer kan være mere afgørende end en skriftlig kontrakt.
8. Forskellige mennesker har flere idéer og alternativer end personer med samme kulturelle baggrund. Brug tid på at lytte til dine internationale kollegaer og samarbejdspartnere i øvrigt; det giver en bedre fælles opgaveløsning.

Baggrund

Efter selvmordsangrebene på New York og Washington 11. september 2001 gik USA i krig mod Afghanistan's fundamentalistiske Talibanstyre, der husede den terroristtænkte Osama bin Laden. 7. oktober indledtes den amerikansk ledede indsats operation Enduring Freedom, og efter ni ugers krig lykkedes det i december 2001 USA at fjerne Talibanstyret og indsætte en overgangsregering under ledelse af Hamid Karzai. Selvom Talibanstyret faldt, var Talibans magt imidlertid ikke brudt, og USA og koalitionen indledte en kamp mod Talibanoprørere og deres allierede fra al-Qaeda og andre terrornetværk.

International Security Assistance Force (ISAF) I december 2001 blev det internationale militære bidrag International Security Assistance Force (ISAF) oprettet på baggrund af en FN-resolution.¹ I august 2003 overtog NATO ledelsen af ISAF, og mandatet blev udvidet til at skabe sikkerhed i hele Afghanistan.² Samtidig iværksatte det internationale samfund en massiv indsats for at genopbygge det krigshærgede land.

Det danske militære engagement i Afghanistan har siden 2001 haft forskellige former og omfang. Styrkemæssigt var indsatsen på sit højeste i årene 2006-2012 med en dansk kampgruppe, der havde sit eget operationsområde i Helmand. Ved udgangen af 2014 overtog de afghanske sikkerhedsstyrker ansvaret for landets sikkerhed. De danske kamptropper blev trukket ud af landet samme år, men et mindre antal danske soldater deltager stadig i rådgivning og træning af de afghanske styrker.

Resolute Support Mission (RSM) I januar 2015 overgik Danmark fra at have kamptropper i Afghanistan, under ISAF, til at fokusere på kapacitetsopbygning under Resolute Support Mission (RSM). Danmark stiller soldater som varetager beskyttelsen af de udsendte mentorer. RSM er ligeledes NATO ledet og skal hjælpe de afghanske myndigheder med at yde sikkerhed og stabilitet og samtidig skabe betingelser for genopbygning og udvikling. Den kapacitetsopbyggende del af indsatsen foregår, for Danmarks vedkommende, primært i og omkring Kabul.

1. FN's Sikkerhedsråds resolution nr. 1386.

2. FN's Sikkerhedsråds resolution nr. 1510.

Afghanistan National Army Officer Academy (ANAOA)

På officersakademiet, uddannes officerskadetter, som skal bidrage til opbygningen af en national hær. Foruden mentorer på ANAOA findes der en række forskellige rådgivere, der arbejder med andre afghanske myndigheder og enheder.

Hamid Karzai, Ashraf Ghani & Abdullah Abdullah

Hamid Karzai, som i første omgang blev indsat som præsident for en midlertidig regering, blev i 2004 Afghanistans første demokratisk valgte præsident. Han blev genvalgt ved præsidentvalget i 2009 til sin anden og sidste valgperiode. I 2014 blev Ashraf Ghani valgt som præsident. Ashraf Ghani indgik dog i en koalition med sin modkandidat Abdullah Abdullah, hvilket har været en medvirkende årsag til spændinger i regeringen.

Taliban betragtes i dag stadig som en magtfaktor

Det vurderes, at talibanerne er trængt i defensiven i dele af landet, men at kampen til gengæld er intensiv i det sydlige og østlige Afghanistan. Senest i 2014 har Talibans ledelse øget indsatsen i den nordlige del af landet. Taliban har påtaget sig ansvaret for blandt andet attentater og attentatforsøg mod politikere, politichefer og embedsmænd. Kabul har stor symbolsk betydning for oprørsgrupperne og er derfor mål for opsigtsvækkende angreb med store civile tab til følge med det formål at undergrave den afghanske regering. Ud over Taliban og andre oprørsgrupper er Islamisk Stat i Khorasanprovinen (ISKP) begyndt at gøre sig gældende i Afghanistan. Forholdet mellem Taliban og ISKP er anspændt, og i nogle provinser er der kampe mellem de to grupper.

Forholdet mellem Afghanistan og Pakistan er anspændt

Mange afghanere anser Pakistan for at være den største trussel mod landets sikkerhed. Den nuværende præsident, Ashraf Ghani, beskylder Pakistan for at huse diverse terrorgrupper, som via grænsen får adgang til Afghanistan, og han har siden valget arbejdet på at skabe en fredsaftale mellem Afghanistan og Pakistan. Landet er således stadig præget af både intern og ekstern usikkerhed. Det er en udfordring, som kræver en centraliseret og funktionsdygtig hær. De næste års arbejde med opbygningen af denne hær er derfor altafgørende for at stabilisere landet.

Landefakta

Areal:

I alt: 652,230 kvadratkilometer (Danmark: 43.094).
Land: 652,230 kvadratkilometer (Danmark: 42.434).
Kystlinjeudstrækning: 0 kilometer (Danmark: 7.314).

Grænser:

Internationale landegrænser i alt 5.987 kilometer: Kina 91 kilometer, Iran 921 kilometer, Pakistan 2.670 kilometer, Tadjikistan 1.357 kilometer, Uzbekistan 144 kilometer, Turkmenistan 804 kilometer.

Indbyggertal:

cirka 32.500.000 (Danmark: 5.500.000).

Største byer

Kabul (hovedstad) med cirka 4,4 millioner indbyggere, Kandahar med cirka 0,5 millioner indbyggere, Herat med cirka 400.000 indbyggere, Mazar-Sharif med cirka 368.000 indbyggere og Kunduz med cirka 304.000 indbyggere. Konflikter og tørke har resulteret i store grupper af internt fordrevne, hvorfor disse tal er behæftet med usikkerhed. De reelle indbyggertal er sandsynligvis markant højere.

Hovedstaden Kabul: Kultur- og videntcenter

Byen ligger cirka to kilometer over havets overflade i en dal, omkranset af Hindu Kush-bjergene, langs Kabulfloden. Den cirkulære motorvej highway 1, der strækker sig på tværs af Afghanistan, sørger for at forbinde Kabul med Kandahar, Herat og Mazar-e Sharif. Kabuls internationale lufthavn ligger omkring 16 kilometer fra centrum af byen, hvor en stor del af det danske bidrag arbejder i den militære del.

Kabul har i mere end 3.000 år haft en strategisk vigtig beliggenhed på handelsruten fra Central- til Sydasiens. Under den sovjetiske invasion af Afghanistan (1979-1989) fortsatte Kabul med at være et økonomisk center og var relativt sikker. Mellem 1992 og 1996 var byen og dens befolkning hærget af borgerkrig mellem militante grupper, hvilket kostede tusinder af civile liv, alvorlige skader på infrastrukturen og ledte mange på flugt. Et større genopbygningsarbejde af byen og dens infrastruktur påbegyndtes efter fordrivelsen af Taliban i 2001.

Kabul er til en vis grad etnisk opdelt

Den sydlige og østlige del af byen rundt om centrum, fra Pul-e Charkhi i retning mod Darulaman, er primært beboet af den **pashtunske befolkning** (D7/D8/D16/D9). Pashtunerne bor ligeledes i den vestlige del af Kabul mod Qargha (D5).

er også i disse kvarterer, at en stor del af den afghanske magtelite er bosiddende. Mange af de, som tilhører den militære elite fra Panjshir, er dog bosiddende i villakvarteret Khair Khana (D11/D15). De fleste af Kabuls videregående uddannelsessteder er placeret i områderne Afshar (D3) og Darulaman (D6), mens den gamle bydel, Shahr-e Kohna (Old City) (D1), er byens boheme-kvarter.

Styreform:

Bonnkonferencen i 2001 indledte den politiske genopbygning af Afghanistan – en proces, som også indebar en ny forfatning. Forfatningen definerer Afghanistan som et demokrati med et stærkt præsidentstyre, en nationalforsamling med to kamre – Wolesi Jirga (underhuset) og Meshrano Jirga (overhuset) – samt et uafhængigt retsvæsen. Statsoverhoved: præsident Ashraf Ghani (siden 2014), administrerende direktør: Abdullah Abdullah (form for statsminister lige under Ghani).

Sprog:

Dari og pashto (ifølge regeringen er både dari og pashto officielle sprog). Derudover er der en række mindre sprog, blandt andet usbekisk, turkmensk og baluchi.

Læsefærdighed (definition: 15 år og ældre, som kan læse og skrive):

I alt: ca. 40 procent

Mænd: ca. 50 procent

Kvinder: ca. 25 procent

Økonomiske nøgletal:

BNP i alt (2014): cirka 61,69 milliarder dollars (Danmark: 248,7 milliarder dollars).

BNP per indbygger (2014): cirka 2.000 dollars (Danmark: 44.300 dollars).

Tid:

Afghanistans tidszone er asiatisk tid (Coordinated Universal Time, UTC plus 4,5 time). Afghansk tid = dansk tid plus 2,5 time, ved dansk vintertid er forskellen 3,5 time. (NB: Der skiftes ikke mellem sommer og vintertid i Afghanistan).

Flag:

Afghanistans flag består af tre vertikale bånd i farverne sort (symboliserer landets mørke fortid), rød (symboliserer blodudgydelserne i kampen for uafhængighed) og grøn (symboliserer håb eller islam eller landbrug, afhængig af hvem man taler med). I midten er nationalembellet i hvid, som

KULTURFORSTÅELSE - AFGHANISTAN

er en moské indhyllet af hvedenæg. Under moskéen står '1298', som svarer til år 1919 i den gregorianske kalender og er året, hvor Afghanistan blev uafhængigt af Storbritannien.

Etnisk sammensætning:

Pashtun (cirka 40 procent)

Sunnimuslimer, pashtotalende. De udskiller sig ved at tale pashto og leve efter et æreskodeks kaldet pashtunwali. Pashtunwali fremmer selvrespekt, selvstændighed, retfærdighed, gæstfrihed, kærlighed, tilgivelse, hævn og tolerance over for alle (især fremmede og gæster). Det er enhver pashtuns ansvar at opretholde pashtunwali. Pashtunerne har således en fælles identitet, som strækker sig tilbage i historien. Der er visse pashtunske interesser i at oprette et uafhængigt afgrænset område kaldet Pashtunistan. Dette område skulle indbefatte det sydlige Afghanistan samt det nordvestlige Pakistan, hvor de pashtunske stammer traditionelt befinder sig.

Tajik (cirka 30 procent)

Sunnimuslimer, daritalende. De føler ikke tilhørsforhold til hinanden i samme grad som pashtunere. De har historisk siddet på vigtige stillinger og været de 'lærde', idet de taler dari, som er hovedsproget.

Hazara (cirka 10 procent)

Navnlig shiamuslimer. De taler en dialekt af dari kaldet hazaragi.

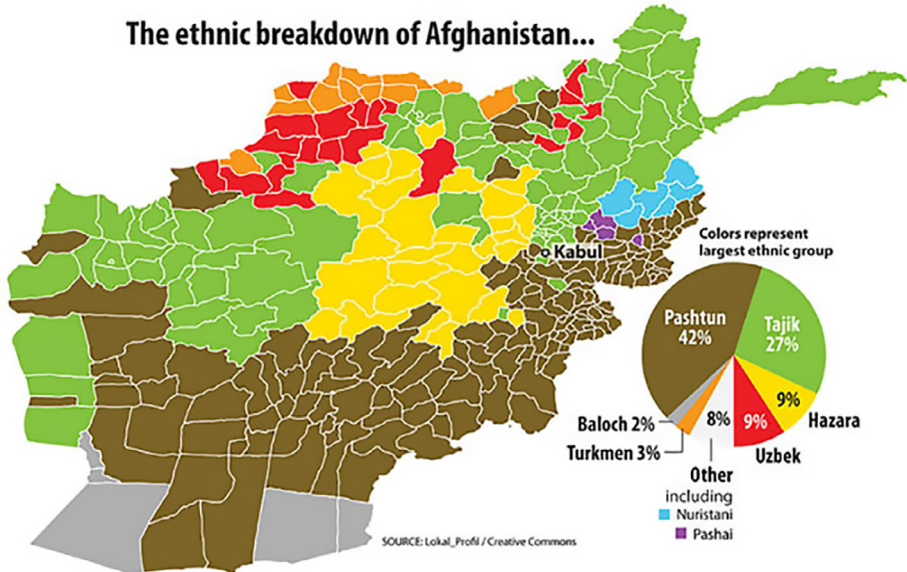
Hazaraerne blev tidligere set ned på af andre etniciteter i Afghanistan, og har været forfulgt samt stået uden for politisk indflydelse i en årrække. Først i 2004, hvor man i regeringen vedtog religionsfrihed, er man begyndt at anerkende shiamuslimer. Hazaraerne har sidenhen sikret sig høje poster i både regeringen og hæren.

Usbek og turkmen (cirka 10 procent)

Sunnimuslimer, dari-, usbekisk- og turkmensktalende. Under borgerkrigen fik de magt og blev en politisk kraft i nord.

Kort

Kortet viser et overblik over den etniske fordeling i Afghanistan.

Sociale forhold – introduktion til det afghanske samfund

Familiens betydning

Det afghanske samfund er generelt kollektivistisk. Familien og det nære netværk er således grundenheder i samfundet. I mange tilfælde stoler afghanerne mere på familien end på statslige institutioner. En klassisk afghansk talemåde lyder: "Mig mod min bror, min bror og jeg mod min fætter, min bror, min fætter og jeg mod resten af verden." Det er således familienetværket, der trækkes på, når der opstår udfordringer, og når man skal positioneres i den sociale struktur. Med denne institution følger ligeledes pligter og krav til individet. Det er eksempelvis altafgørende, at sønner og døtre ikke gifter sig ned ad den sociale rangstige. Familien er derfor direkte involveret i at finde den rigtige brud eller brudgom.

Kvinder og mænd tilhører hver deres undergruppe i samfundet og interagerer for det meste kun inden for familiens rammer. Stort set alle aktiviteter udspringer af familien, og alt, hvad individet gør, falder tilbage på familien. Samfundet er patriarkalsk, hvilket betyder, at de ældste mænd er de mest indflydelsesrige, og

de skal spørges til råds, når der skal træffes beslutninger. Ældre personer har generelt mere autoritet end yngre, og ældre kvinder kan blive taget med på råd i familieanliggender.

- **Hierarki og position er vigtigt, og mænd har højest status. Henvend dig til og hils derfor som det første altid på den højest rangerende eller ældste mand.**

Oftentimes vil flere generationer bo under samme tag, og familien vil omfatte både fætre, bedsteforældre, onkler med videre. Nogle mænd har to eller flere hustruer. Efter giftemål vil et par ofte bo hos mandens familie. Drengébørn værdsættes generelt højt, fordi de forventes at bidrage til familiens økonomi.

Netværket

Den sociale struktur i Afghanistan bygger på en form for patron-/klientforhold. Det betyder, at man bruger sit sociale netværk, i særdeleshed familien, til at øge sin egen position i samfundet. Dette sker ved en form for tjenester, der usagt forventes gengældt i form af enten økonomisk tilbagebetaling eller social støtte og loyalitet. Gengældelse, i både positiv og negativ forstand, er et kerneaspekt i den afghanske kultur. Forholdet gør sig især gældende ved opnåelsen af høje politiske eller embedsmæssige positioner i eksempelvis militæret. Her er det ofte nødvendigt at have en 'sponsor', der kan hjælpe en til at avancere i rang – en tjeneste, man ofte må betale for. Det er sjældent at høre afghanere fortælle åbent om, hvordan systemet fungerer, og det bliver oftest forklaret med nepotisme og korruption.

- **Hvis afghanere ønsker at avancere i samfundet, kræver det, at de har den rette opbakning og de rette forbindelser.**

Ære og skam

Afghanere opnår anseelse i relation til kollektivet (familien, stammen, landsbyen). Man kan derfor nå langt ved at vise (overdreven) respekt, høflighed og velvilje. Dette står i kontrast til Danmark, hvor vi generelt har et større behov for at udvise selvstændighed. Danskeres selvværd er i mindre grad defineret af forholdet til andre, og vi har en tendens til mere direkte tale og resultatorienteret forhandling fra første øjeblik.

I Afghanistan kan denne tilgang let blive opfattet som konfrontatorisk og respektløs. Det er derfor altid en god idé at finde ud af, hvem der er lederen, når man er ude på et besøg, og starte med at tale med ham. På en militær installation vil man således altid spørge efter kommandanten.

Overdreven smiger er normalt, og næsten intet anses for at være for meget, så vær forberedt på at rose. Ligesom din modpart sandsynligvis gerne vil sole sig i opmærksomhed og betydningsfuldhed, vil han på den anden side *ikke* tabe ansigt. Det er således vigtigt ikke at irettesætte folk for øjnene af andre. Ære og skam betyder meget i det afghanske samfund. At tabe ansigt kan derfor være meget problematisk for en afghaner og i værste fald betyde ekskludering fra kollektivet. Yderligere kan skam føre til gengældelse med henblik på at genrejse tabt ære.

- **Brug tid på relationen, og giv din modpart muligheden for at sole sig i de øvrige opmærksomhed.**
- **Kritik af overordnede foran underordnede kan blive opfattet som særdeles krænkende**

Køn

Afghanistan er et, i vestlig optik, meget traditionelt land, hvor kønsrollerne er skarpt opdelt. Overordnet set kan kvinders og mænds roller deles op i to, hvor kvinder har ansvaret for hjemmet og i store træk familieopdragelsen (det interne), mens mænd har ansvaret for at passe dyr, forsørge familien og generelt repræsentere familien udadtil i samfundet. Det er af afgørende betydning for familiens ære at demonstrere kontrol med hjemmet og familien udadtil.

Kvinden bliver således betragtet som mandens ære, der må beskyttes. Afghanske kvinder er stadig omgivet af patriarkalske værdier og sjældent repræsenteret i politik eller andre magtfulde stillinger. Antallet af kvinder på offentlige poster i staten er dog stigende, og på ANAOA er der oprettet et kvindekompagni, som uddanner kvindelige officerer.

Krig og ekstrem fattigdom har ligeledes påvirket rollerne i hjemmet. Det er blevet nødvendigt for familiens overlevelse, at også kvinden bidrager til økonomien, og der er således mange familier, især i byerne, hvor både kvinden og manden deltager på arbejdsmarkedet. Polygami er tilladt i Afghanistan, hvor en mand må have op til fire koner. Dette er et symbol på prestige. Da kvindens rolle i samfundet er begrænset, kan polygami være en redning for eksempelvis enker, som af økonomiske årsager ofte bliver gift igen.

Kvinders adfærd, som i den lokale kontekst opfattes som upassende, kan gøre mere skade på familiens ære og anseelse end mænds upassende adfærd. Derfor er der flere begrænsninger af kvinders adfærd end af mænds.

- **Familiens ære hænger tæt sammen med kvinders ære, og derfor tøver visse dele af det afghanske samfund med at lade kvinder indgå i hæren eller politiet, eller i det hele taget optræde offentligt.**

Gæstfrihed og samarbejde

Afghanere bliver ofte beskrevet som imødekommende, gæstfrie og snakkesalige. Det er derfor ikke svært at opbygge en god relation til en afghaner. Det er vigtigt at have et godt forhold til sin afghanske samarbejdspartner, da det kan have afgørende betydning for samarbejdet og sikkerheden. Afghanere sætter en ære i at behandle gæster og især udenlandske gæster (også soldater) og rejsende godt.

Denne tradition bunder formentlig i den usikkerhed, der historisk har været forbundet med at rejse rundt i landet. Traditionelt har værten ansvaret for gæstens ve og vel. Dette indebærer både at servere mad og drikke for gæsten, men ligeledes at stå inde for dennes sikkerhed. Det er således en forbrydelse mod dette kodeks, hvis gæsten udsættes for angreb eller trusler under besøget.

- **Et angreb kan opfattes som manglende evne til at beskytte sine gæster og anses derfor ofte som en særdeles skamfuld situation.**

Vær opmærksom på:

- Ære og skam har meget stor betydning i det afghanske samfund. Det er derfor vigtigt at en afghaner ikke føler sig krænket overfor en afghaner over for fællesskabet.
- Det anses for at være uhøfligt at gå direkte til arbejdet uden først at have spurgt ind til sine bekendtskabers ve og vel, familie og generelle situation. I en dansk kontekst kan dette føles som spild af tid, men i Afghanistan er det altafgørende for et frugtbart samarbejde. Brug derfor tid på at socialisere.
- Det anses for unaturligt ikke at tage imod te, nødder eller andre afghanske specialiteter, hvis tilbudt. En afghaner kunne tænke: Er min te ikke god nok til dig? Hvis man er mæt eller ikke bryder sig om det serverede, kan man dog med fordel være ærlig omkring det.
- Husk både at sige goddag og farvel til alle, du kender, også selvom du ikke kender dem særlig godt. Hvis man ikke siger goddag og farvel, vil afghaneren tænke, at han ikke er særlig meget værd i dine øjne, idet du glemmer ham.
- Netværk og det at kende nogen er vigtigt. Jo flere man kender, des bedre er det, da dine bekendtskaber kan stå inde for dig over for andre. Man gør hinanden tjenester og gengælder disse, og et stort netværk kan således tjene dig godt.

- Det er en fordel at lære nogle hilsefraser på dari eller pashto. Det viser, at du har respekt for det afghanske folk og deres kultur. Med blot nogle få sproglige fraser er du allerede i plus i din relationsopbygning.
- Oprigtighed er afgørende, idet uformelle samtaler langt fra kun er rituelle, men i høj grad medvirker til at skabe et billede af modparten som en troværdig og ærlig samarbejdspartner.
- Det er vigtigt først at hilse på den højst placerede/ældste person i selskabet. Hvis man ikke gør det, underkender man dennes position. I en militær kontekst er det let at se, hvem der er højst rangerende, og i andre situationer kan man som hovedregel gå efter alder.
- Det anses for høfligt at spørge ind til familie og børn, men uhøfligt at spørge ind til koner og døtre, medmindre man selv er blevet spurgt om det først.
- Nogle afghanere nægter at give hånd til kvinder. Det er ikke nødvendigvis et tegn på manglende professionel respekt, men kan have traditionelle og religiøse årsager. Som kvinde kan man dog godt give en afghaner hånden, hvilket ofte vil føre til, at han giver dig sin tilbage.

Afghanistans historie

I 1747 oprettedes Afghanistan som stammekonføderation ledet af Ahmad Khan fra den pashtunske stamme Abdali. Under navnet Ahmad Shah Durrani konsoliderede han sin kontrol over landet og samlede Afghanistan i ét rige, der strakte sig fra det østlige Iran til det nordlige Indien. Efter Ahmad Shah Durrans død i 1773 opløstes Durraniimperiet som følge af tronfølgestridigheder, og Afghanistans geografiske placering som stødpudestat mellem Rusland og Britisk Indien bidrog til at øge den politiske ustabilitet i landet.

- **Afghanistan har historisk fungeret som korsvej, og landets beliggenhed har været strategisk vigtig for invaderende kulturer, hvilket har resulteret i en uhomogen befolkning bestående af mange forskellige etniciteter, kulturer, religioner og sprog.**

Britiske koloniale bestræbelser på at kontrollere området og modvirke russisk indflydelse resulterede i tre anglo-afghanske krige (1839-1842, 1878-1880, 1919).

FUNCH, OR THE LONDON CHARIVARI.—November 20, 1878.

“SAVE ME FROM MY FRIENDS!”

IF AT THIS MOMENT IT HAS BEEN DECIDED TO INVADÉ THE AMERIC'S TERRITORY, WE ARE ACTING IN PURSUANCE OF A POLICY WHICH IN ITS INTENTION HAS BEEN UNIFORMLY FRIENDLY TO AFGHANISTAN.—Times, Nov. 21.

Billedet er udgivet af en britisk avis i det 19. århundrede. Billedet har titlen 'Save me from my friends' og viser emiren Dost Mohammad mellem den russiske bjørn og den britiske løve. Billedet repræsenterer den politiske situation i perioden. Fra et britisk perspektiv truede det russiske imperiums ekspansion i Centralasien med at ødelægge det britiske imperium, herunder især 'juvelen i kronen', Indien. Afghanistans geografiske placering som forbindelsesled til Indien blev derfor en arena for konflikten mellem de to supermagter.

De anglo-afghanske krige og statsdannelse i Afghanistan

I begyndelsen af det 19. århundrede var det kun en lille del fra Durranieliten, som internt kæmpede om statsmagten i Afghanistan. Den reelle magthaver betød meget lidt for befolkningen, som ofte ikke vidste, hvem denne var. Regeringsstrukturen var decentraliseret og fragmenteret samt plaget af dårlig økonomi.

Men mange forhold ændrede sig i løbet af det 19. århundrede. En regulær militær hær afløste stammehæren (slavesoldater), og en centraliseret regering afløste tidligere regionale ledere. Befolkningens opfattelse af sig selv ændrede sig, da de begyndte at forsvare deres land mod udefrakommende trusler, men de følte sig efterfølgende mere undertrykt af regeringen. Den vigtigste årsag til disse ændringer var Afghanistans tre krige mod Storbritannien (1839-1842, 1878-80, 1919). Storbritanniens udenrigspolitik gik under navnet 'The Great Game' og involverede at holde russiske interesser ude af Afghanistan. Afghanistan blev set som et forbindelsesled til Indien via Silkevejen, og hvis russerne fik adgang til Afghanistan,

ville de have let ved også at nå til Indien. Briterne foreslog derfor en alliance med Dost Mohammad om at styrke grænsen mod Rusland. Rusland forsøgte til gengæld at annektere dele af Afghanistan i 1838, hvilket fik Storbritannien til at invadere Afghanistan.

Den første anglo-afghanske krig (1839-1842)

Dost Mohammad modsatte sig den britiske invasion, men tabte krigen. Han kom stærkt igen og vandt et slag mod briterne, men gav derefter til stor overraskelse op. Der er mange spekulationer omkring, hvorfor han gav op på så vigtigt et tidspunkt. Fjenden (Storbritannien) var simpelthen for magtfuld, og Dost Muhammad manglede folkelig opbakning. Han overgav sig derfor til briterne og opnåede en favorabel aftale, hvor han blev sendt i eksil i Indien med en god pension. Alt imens lykkedes det briterne at indsætte Shah Shuja, men det kostede dem dyrt at støtte ham både økonomisk og militært. Også for Afghanistan blev den første anglo-afghanske krig en dyr affære, idet hele landets økonomi blev omvæltet, og man opbyggede en gigantisk gæld til briterne. Landet havde ikke den fornødne økonomi til disse drastiske ændringer, og der udbrød inflation med det resultat, at prisen på almindelige dagligvareprodukter steg med op til 500 procent. Efter mange kampe og modstand fra befolkningens side trak briterne sig ud af Afghanistan i 1842.

Den anden og tredje anglo-afghanske krig (1878-1880 og 1919)

Tre årtier efter påbegyndte Rusland en diplomatisk mission i Afghanistan, som igen fik alarmklokkerne til at ringe i London. Briterne invaderede derfor endnu en gang Afghanistan i 1878, og det var begyndelsen på den anden anglo-afghanske krig. Briterne kunne ikke besætte Afghanistan permanent. De ledte derfor efter én, der kunne samle landet og samtidig respekterede briternes interesse i Indien.

- **Store dele af den afghanske befolkning har en bevidsthed om det historisk anspændte forhold til Storbritannien. Dette kan komme til udtryk i ANAØA, hvor britiske soldater træner afghanske soldater.**

Det lykkedes Abdur Rahman⁴ at centralisere Afghanistan ved at bekriige stammer og flytte konkurrerende stammer til andre dele af landet. Det betød, at de ikke var i stand til at gøre oprør og dermed ikke udgjorde nogen samlet trussel. Abdur Rahmans eftermæle fortæller stort set kun om hans brutalitet og centralisering af landet. Eksempelvis undlod Rahman at forbedre infrastrukturen gennem anlæggelse af jernbaner,

4. Abdur Rahman fik øgenavnet 'jernamiren' på grund af sit voldsomme nedslag på de afghanske stammer.

han nedprioriterede en forbedring af skolesystemet og stoppede overraskende samhandlen med andre lande. I stedet for lagde Abdur Rahman, og mange andre ledere efter ham, stor vægt på at retfærdiggøre sin autoritet som forkæmper for islam og ønskede at gøre Afghanistan til et 'rent' land. Ikke desto mindre samarbejdede han i stor stil med briterne. På trods af sin magtudnyttelse og manglende vilje til at udvikle landet huskes Abdur Rahman imidlertid af mange afghanere som en af de bedste magtherrer, landet har haft. For briterne var samarbejdet med Abdur Rahman succesfuldt, og de kontrollerede landets udenrigspolitik frem til 1919, hvor Afghanistan blev selvstændigt efter den tredje anglo-afghanske krig, som kun varede en måned.

Afghanistan i det 20. århundrede – stat og samfund i konflikt

Ingen af de ledere, der efterfulgte Abdur Rahman, kunne leve op til hans hårde centralisering af magten. Regenter omtalte ofte sig selv som almægtige, men omfanget af deres 'almægtighed' blev aldrig afprøvet, eksempelvis gennem indførelse af nye reformer. Regeringer blev jævnligt skiftet ud, og ledere enten dræbt eller udvist fra landet, idet befolkningen altid anså den nye leder for at have mindre ret/legitimitet end den forgående.

Den nye elite, nye mål og et uventet resultat

Den nye elite i det 20. århundrede bestod af politikere bosiddende i og omkring Kabul, hvor magten befandt sig. De ønskede at modernisere Afghanistan, som ikke havde udviklet sig meget igennem flere år. Den del af befolkningen, som boede i provinserne, var imidlertid ikke enige i, at landet skulle moderniseres, men kunne intet stille op over for Kabuls militær, som på daværende tidspunkt var det eneste i landet, som kunne kaldes 'moderne'. Befolkningen havde siden Rahmans regeringsperiode vokset sig større, især i Kabul. Regeringens og økonomiens ekspansion i 1960'erne skabte en større gruppe af uddannede afghanere, som ønskede at ændre Afghanistan radikalt, men ikke kunne, da de hverken havde adgang til penge eller politisk magt.

Gruppen, som kaldte sig PDPA (People's Democratic Party of Afghanistan),

var i 1970'erne blevet for stor til, at man kunne ignorere den. Det kommunistiske PDPA blev grundlagt i 1965, men splittet op i to rivaliserende fløje i 1967: den rabiate Khalqfløj og den moderate Parchamfløj.⁵ Khalqfløjen havde flest støtter i

5. Daværende medlemmer samt familiemedlemmer i de to fløje har sidenhen opnået poster i den nuværende regering.

den pashtotalende del af befolkningen, mens Parcham snarere vandt indpas hos daritalende intellektuelle i byerne.⁶

I 1978 lykkedes det PDPA at komme til magten. Partiet forventede at kunne implementere sin politik uden problemer, men viste sig ude af stand til at gennemføre sine målsætninger uden at skabe problemer. Samtidig begyndte man at spørge, hvad der udgjorde en legitim regering, og hvem der egentlig havde ret til at regere landet.

Krig og anarki

PDPA overtog regeringsmagten ved først at vælte Daud og senere myrde ham. Efter kun 20 måneder med ustabil og uønsket politik var regeringen nær kollaps. I et forsøg på at stabilisere landet invaderede Sovjetunionen Afghanistan i 1979. Det blev starten på en 10 år lang besættelse, hvor Sovjetunionen samarbejdede med PDPA om at bekæmpe de islamiske grupper kaldet mujahedinerne.

Mujahedingrupperne var ikke en samlet styrke, men samarbejdede i en revolte mod PDPA og Sovjetunionen. Grupperne modtog via den pakistanske efterretningstjeneste, ISI,⁷ støtte fra både USA og Saudi Arabien.

Alliancen af syv store mujahedingrupper

Koalitionen The Peshawar Seven eller The Islamic Unity of Afghanistan Mujahideen, var en afghansk alliance dannet i løbet af 1980'erne. Syv afghanske Mujahideen grupper indgik i alliancen, som havde sit udgangspunkt i den Pakistanske by Peshawar. Alliancen prøvede at fungere som en forenet diplomatisk organisation og søgte repræsentation i FN. Koalitionen blev støttet af USA, Pakistan og forskellige arabiske stater i Den Persiske Golf i krigen mod PDPA-regeringen og sovjetiske styrker

- **Jabha-Nejat-ye-Melli/Afghanistan National Liberation Front (ANLF).** Moderat gruppe grundlagt af Sebghattullah Mojededdi. Gruppen var hovedsageligt sekulær i sin politik og bl.a. støttet af traditionelle kræfter i Kunar og Paktia.
- **Hezb-e-Islami Gulbuddin/Islamic Party (HIG).** Stiftet i 1977 i kampen mod Daud regeringen og senere spillet op i mindre grupper. Lederen Gulbuddin Hekmatyar var kendt for at være en fundamentalistisk pashtuner, og leder stadig gruppen i dag. Gruppen modtog størstedelen af den generelle støtte fra USA og Saudi Arabien gennem Pakistan i forbindelse med kampene i 1980'erne. Særlig stærk i Nengrahar, Nuristan og omkring Kabul.

6. <http://www.dr.dk/nyheder/htm/baggrund/tema2001/Afghanistan>.

7. Inter-Service Intelligence.

- **Hezb-e Islami Khalis/Islamic Party (HIK).** Grundlagt af Yunis Khalis efter splittelse fra HIG i 1979. Fundamentalistisk politik og rekrutterede især fra religiøse skoler. Særlig stærk Nengrahar, Kunar, Logar, Wardak og omkring Kabul.
- **Harakat-e Inqilab-ye-Islami/Islamic Revolutionary Movement of Afghanistan (IRMA).** Grundlagt af Mohammed Nabi Mohammadi. Forholdsvis moderat, traditionel islamistisk og primært pashtunsk gruppe. Opererede hovedsageligt i den sydlige del af landet og var særligt stærke i Kandahar og Helmand. Senere tilsluttede store dele af gruppen sig Taliban.
- **Jamiet-e-Islami/Islamic Society of Afghanistan (JIA).** Partiet har primært tilslutning blandt den tadsjikiske befolkning i Nord-. Under borgerkrigen var partiet, under ledelse af Burhanuddin Rabbani og Ahmad Shah Masoud, en af de mest centrale grupper. Det blev omdrejningspunktet for både den fejlslagne overgangsregering og senere for Nordalliancen. I dag eksisterer partiet som politisk parti, og er repræsenteret i det afghanske parlament
- **Ittehad-e Islami bara-ye Azadi-ye Afghanistan/Islamic Union for the Liberation of Afghanistan (IUA).** Grundlagt i 1980 af Abdul Rasul Sayyaf. Organisationen havde til formål at skabe sammenhold mellem de islamiske oppositionsstyrker i Afghanistan. men i stedet for at være paraplyorganisation blev IUA et selvstændigt parti og var del af Peshawar Seven. Støttet af elementer i Saudi Arabien og kendt for at være i stand til at rekruttere kæmpere uden for landet.
- **Mahaz-e-Melli/National Islamic Front of Afghanistan (NIFA).** Grundlagt af Pir Sayed Ahmad Gilani, som en moderat gruppe, der især rekrutterede blandt deserterede afghanske officerer. Gruppen var ikke islamistisk, men kæmpede for nationalisme og demokrati.

Afghanistan efter 1989

Omkring en million afghanere døde under den sovjetiske intervention, og Sovjetunionen måtte trække sig ud af landet i 1989. PDPA sad på magten frem til 1992, hvor partiet opløste sig selv og blev erstattet af Mujahedinpartiet.

Det eneste, som reelt havde holdt mujahedinerne sammen, var bekæmpelsen af PDPA, og da kommunisterne ikke længere udgjorde en fælles fjende, begyndte de forskellige grupper at vende sig mod hinanden i kampen om magten. Provinserne var lokalt orienterede, og det var derfor svært for udefrakommende grupper at indtage og fastholde kontrol over andre områder.

Magten i Afghanistan har skiftet hænder mange gange, og man har ikke kunnet blive enige om, hvem der reelt har haft ret til magten. Derfor fandtes der mange uofficielle lokale magtherrer i Afghanistan, som styrede hver deres område.

- **Splittelsen mellem mujahedingrunderne og de tidligere kommunister har stadig betydning i dag, hvor flere ældre nuværende officerer enten var medlem af det ene eller andet parti.**
- **I det afghanske samfund kan du møde folk, der i dag samarbejder, men som tidligere har bekæmpet hinanden.**

Taliban - en magt vokser frem i syd

Efter det kommunistiske styres sammenbrud i 1992 blev Afghanistan kastet ud i en altødelæggende borgerkrig. De forskellige mujahedingrunder, som før havde samarbejdet mod en fælles fjende, kæmpede nu internt om magten i Kabul. Der blev gjort forsøg på at indsætte en overgangsregering, der kunne gøre en ende på grusomhederne, men ingen af de kæmpende fraktioner kunne nå til enighed om magtfordelingen, og kaos og lovløshed regerede fortsat.

I kølvandet herpå opstod Taliban i 1994, som en religiøs bevægelse, der ønskede at genoprette lov og orden efter islamiske principper. Funderet i de pashtunske områder og med betydelig støtte fra Pakistan vandt bevægelsen under ledelse af Mullah Muhammad Omar hurtigt terræn. Gruppens radikale form for islam kunne, efter nogle afghaneres opfattelse, sikre den orden, mange afghanere nu syntes at efterspørge. Således tiltalte Talibans strikse lovgiving mange afghanere, som tilsluttede sig projektet, og i 1996 overtog bevægelsen magten i Kabul.

Tre år efter, i 1999, kontrollerede Taliban hele Afghanistan, med undtagelse af det nordøstlige hjørne af landet, hvor oppositionsgrupper havde etableret Nordalliancen under Ahmad Shah Masouds militære ledelse. Under Talibans fremrykning var Nordalliancen blevet presset længere og længere tilbage i de bjergrige områder mod nord og kontrollerede således kun 10 procent af landet samt anslået 30 procent af befolkningen.

Taliban repræsenterede et strengt islamisk styre, der byggede på islamisk lov. Mænd måtte ikke barbere sig, kvinder måtte ikke vise sig offentligt uden burka, og der var hårde straffe for forbrydelser mod styrets tolkning af Koranen. Således blev der eksempelvis afholdt steninger til offentligt skue, og symboler på afgudsdyrkelse, såsom de berømte Buddhastatuer i Bamianprovinsen, blev ødelagt.

Osama bin Laden, der i 1996 var kommet til Afghanistan fra Sudan, indledte med tiden et pragmatisk samarbejde. Al-Qaeda bidrog med økonomisk og militær støtte, og Taliban kunne til gengæld tilbyde al-Qaeda et fristed, hvor gruppen kunne drive træningslejre med henblik på international terrorisme. 11. september 2001 angreb al-Qaeda Pentagon og World Trade Center i New York. Med begrundelse i netop forbindelsen mellem terrorhandlingerne og Afghanistan havde USA, inden året var omme, med hjælp fra Nordalliancen drevet Taliban fra magten og indsat en ny regering i Kabul.

- **Borgerkrigen og Talibanstyret har medført en radikalisering af islam i Afghanistan og fremprovokeret spændinger mellem det primært pashtunske Taliban og landets øvrige etniciteter, herunder især hazaraer.**

Taliban efter 2001

Den amerikanske invasion sørgede for, at Talibanstyret blev sat fra magten i løbet af få måneder, og i december 2001 måtte gruppen opgive sin sidste bastion i Kandahar. Taliban fortrak til grænseområderne mod Pakistan, uden dog at overgive sig. Irakkrigen, der fulgte, som et led i USA's krig mod terrorisme, betød, at koalitionen flyttede en del af sin opmærksomhed væk fra Afghanistan. I første omgang vurderedes det, at Taliban var slået, men reelt havde gruppen mulighed for at regruppere og, med nyvunden styrke, indlede en oprørskrig mod koalitionen og den nyindsatte afghanske regering.

Afghanernes historiske erfaring med guerillakrig gjorde det vanskeligt for koalitionen og den afghanske regering at skabe sikkerhed. Parallelt med Taliban opstod der således en mængde andre oprørsgrupper og kriminelle grupperinger, der kæmpede for forskellige interesser. Magtbalancen mellem oprørerne, Taliban og den afghanske regering har bølget frem og tilbage i løbet af konflikten i Afghanistan. Flere gange har der været gjort forsøg på at starte forhandlinger, primært mellem regeringen og Taliban, men indtil nu har forsøgene været forgæves.

Taliban fortætter med at være en magtfaktor i Afghanistan, og der har været hårde kampe i hele landet, siden de afghanske sikkerhedsstyrker i 2014 fik overdraget ansvaret for hele landets sikkerhed. I juli 2015 blev den sagnomspundne leder af Taliban, Mullah Omar, erklæret død, hvilket har ført til intern splittelse i bevægelsen, da ikke alle fraktioner anerkender Mullah Omars officielle efterfølger, Mullah Akhtar Mohammed Mansour.

I det sydlige og østlige Afghanistan er oprørskampen dog intensiveret. Yderligere er det lykkedes Taliban at vinde territorier i den nordlige del af landet, og i april

2015 formåede gruppen for første gang siden 2001 at erobre en større by, da den fordrev de afghanske sikkerhedsstyrker fra provinshovedstaden Kunduz.

Også **Islamisk Stat i Khorasanprovinzen (ISKP)** truer i stigende grad sikkerheden i Afghanistan, og flere oprørere har sværget troskab til bevægelsen. Det kan måske se ud, som om Taliban og ISKP samarbejder, men officielt har de tværtimod erklæret hinanden krig og kæmper for hver deres sag i Afghanistan.

- **Taliban og andre oprørsgrupper er stadig en magtfaktor, og der er især intensive kampe i de sydlige og østlige dele af landet.**

Vigtige historiske begivenheder

1919	Afghanistan opnåede uafhængighed efter den tredje anglo-afghanske krig.
1973	Et militærkup afskaffede monarkiet og etablerede en republik. Kuppet efterfulgtes af en periode med politisk ustabilitet.
1978-1979	Endnu to voldelige kup og oprettelsen af et kommunistisk styre fremprovokerede islamistiske oprør. Sovjetunionen iværksatte en militærintervention i slutningen af 1979.
1980'erne	Sovjetiske og afghanske regeringsstyrker kæmpede mod mujahedingerillaer, som fik støtte fra Pakistan, USA og Saudi Arabien. I perioden 1979-1992 forlod mere end en femtedel af Afghanistans befolkning landet for at søge sikkerhed i især Iran og Pakistan.
1989	De sovjetiske styrker trak sig ud af Afghanistan. Mere end seks millioner indbyggere forlod landet under Sovjetunionens engagement i landet.
1992	Mujahedinalliancen erobrede Kabul, men alliancen faldt hurtigt fra hinanden.
1994	Taliban, som på dette tidspunkt var en pakistansk støttet milits bestående af ultraortodokse sunnimuslimer, iværksatte militære operationer i det sydlige og vestlige Afghanistan.
1996	Taliban indtog Kabul, og Afghanistans Islamiske Emirats oprettedes.
1998	Taliban bevægede sig mod det nordlige Afghanistan og udførte adskillige massakrer på modstandere og andre etniciteter. FN's Sikkerhedsråd pålagde Talibanstyret økonomiske sanktioner for ikke at udlevere Osama bin Laden, som var eftersøgt for angreb på amerikanske ambassader.

KULTURFORSTÅELSE - AFGHANISTAN

2000	FN's Sikkerhedsråd forbød våbensalg til Taliban. Tørke, begrænset nødhjælp og international isolation bidrog til den voksende hungersnød. Afghanere udgjorde på dette tidspunkt den største gruppe flygtninge på verdensplan.
2001	USA anså Osama bin Laden for at være direkte ansvarlig for angrebene på World Trade Center, og Taliban blev angrebet for at beskytte ham. USA og Storbritannien igangsatte en offensiv mod Taliban i samarbejde med styrker fra Nordalliancen. I december 2001 etableredes der ved Bonnkonferencen en afghansk overgangsregering, og det blev besluttet, at der i løbet af seks måneder skulle skabes en ny forfatning.
2002	Ved Tokyokonferencen forpligtede mere end 50 lande sig på at yde assistance til genopbygningen af Afghanistan. I begyndelsen af året sendte Danmark specialoperationsstyrker af sted til Afghanistan til den amerikansk ledede krig mod Taliban og al-Qaeda.
2004	Den nye forfatning blev godkendt ved en 'Loya Jirga' (afghansk rigsforsamling). Første præsidentvalg. Hamid Karzai blev valgt som præsident efter en overlegen sejr.
2005	NATO besluttede at udvide den internationale styrkes, ISAF's, operationsområde til også at omfatte den sydlige og østlige del af Afghanistan.
2006	Folketinget besluttede at udvide det danske bidrag til ISAF og indsætte op imod 290 soldater i Helmandprovinsen i den sydlige og østlige del af landet. Her kom 1. lette opklaringseskadron under kommando af den britisk ledede Task Force Helmand. Eskadronens undsætning af en omringet egelsk enhed i Musa Qula, var nogle af de hårdeste siden den amerikanske invasion i 2001.
2006-2007	Intensivering af oprørskampen mod den afghanske regering og den internationale tilstedeværelse.
2007	Styrken blev endnu en gang udvidet. Den danske styrke indsatte en kampvognsdeling i Helmand. I oktober var der cirka 550 danske soldater i Afghanistan.
2009	Præsidentvalg. Hamid Karzai vandt valget. Hans hovedmodstander var Abdullah Abdullah. Valget var præget af sikkerhedsproblemer, valgsvindel og begrænset valgdeltagelse.
2011	Den danske indsats toppede med 720 soldater i Afghanistan.

2014	Ansvaret for sikkerheden i landet blev overdraget til de afghanske myndigheder. Præsidentvalg: Ashraf Ghani vandt valget og indgik i en koalitionsregering med sin konkurrent Abdullah Abdullah. Det var første gang, magten var blevet overdraget fredeligt.
2015	NATO's engagement i Afghanistan overgik fra ISAF til RSM (Resolute Support Mission). I juli erklæredes den sagnomspundne Talibanleder Mullah Omar for død. Talibans nye leder blev Mullah Akhtar Mohammed Mansour, men adskillige fraktioner erklærede troskab til andre ledere.

Religion

Islam er monoteistisk, hvilket vil sige, at der kun er én Gud, Allah

Islam betyder underkastelse eller hengivelse til Gud og er en åbenbaringsreligion, der fortæller, at Gud åbenbarede sig over for verden til profeten Muhammed (cirka 570-632) gennem ærkeenglen Gabriel på Den Arabiske Halvø cirka 600 år efter Kristi fødsel. Denne åbenbaring fandt sted gradvist og er beskrevet i Koranen, islams hellige skrift og den centrale kilde til Islam. Muslimers år 0 svarer til kristendommens år 622 e.Kr., hvor Muhammed udvandrede fra Mekka til Medina og for alvor begyndte at etablere et islamisk samfund.

Sunna viser, hvordan muslimer i praksis skal leve deres liv

Overleveringstraditionerne fra Muhammeds æra, også kaldet hadith, indeholder profetens sædvaner, kaldet sunna, og viser, hvordan muslimer i praksis skal leve deres liv. Islam er en meget praktisk orienteret religion, idet opfattelsen almindeligvis er, at man i profetens sunna kan finde en beskrivelse på, hvordan man gør alting korrekt (eller ligesom Muhammed), lige fra bøn til tandbørstning.

Islam er verdens næststørste religion med 1,5 milliarder tilhængere

De fleste muslimer bor ikke i Mellemøsten, men i lande som Indonesien (Asien) og Nigeria (Afrika).

Shia- og sunnimuslimer

Shia- og sunnimuslimer blev splittet i år 632 e.Kr., da profeten Muhammed døde. Shiaerne mente, at posten som Muhammeds efterfølger skulle gå til Muhammeds fætter og svigersøn Ali. Sunnierne mente derimod, at det skulle være den mest kompetente blandt profetens tilhængere. Islams første kalif var Muhammeds ven og rådgiver Abu Bakr, som dermed blev både politisk og religiøs leder af religionen. Shiaerne mente dog stadigvæk, at Ali og hans slægt var islams retmæssige arvtagere, hvilket førte til religionskrige mellem de to grene af islam op gennem

600-, 700- og 800-tallet. Shiaernes 12 ledere blev myrdet, og mange af shiaerne tror den dag i dag, at den 12. og sidste imam blev holdt skjult af Allah og en dag vil vende tilbage og skabe fred.

I dag anerkender shiaerne og sunnierne for det meste hinanden, og flere steder lever de side om side. Dog har flere grupperinger, herunder ISIL og Taliban, brugt religiøse forskelle mellem sunnier og shiaer til at opildne den politiske konflikt.

De fem søjler

For at være muslim skal man, så vidt muligt, grundlæggende tilstræbe følgende målsætninger, også kaldet de fem søjler (sunnier og shiaer er grundlæggende enige om de essentielle søjler, men hvor sunnier benævner dem de fem søjler, refererer shiaer til andre begreber):

1. Shahada: Den islamiske **troserkendelse** (se ovenfor).
2. Salat: **De fem daglige bønner**, hvor man vender sig mod Mekka og gennemfører et bestemt ritual knælende på et lille tæppe.
3. Zakat: Almisse, som involverer at give **2,5 procent af sin indtægt til fattige**. Den islamiske form for 'velfærdsstat'.
4. Sawm: Faste, også kaldet **ramadan**, hvor man i en måned holder sig fra mad, drikke, seksuelt samkvem og rygning fra solopgang til solnedgang, såfremt man ikke er syg eller svagelig af andre årsager. Folk spiser og festligholder fastebrydningen, når solen går ned.
5. Hajj: Mindst en gang i livet gennemføres en **rejse til Mekka** og et længerevarende ritual ved muslimernes mest hellige sted, Kabaen.

Islam i Afghanistan

Hovedparten af Afghanistans befolkning følger islam. Sunnimuslimerne udgør ca. 85-90 procent, mens shiamuslimerne udgør 10-15 procent af befolkningen. Størstedelen af det sunnimuslimske flertal tilkender sig Hanafiskolen, der også er den mest udbredte i Tyrkiet og blandt europæiske muslimer. Størstedelen af landets shiamuslimer, som primært er etniske hazaraer, tilhører tolvergrenen. Denne gren praktiseres også i Iran, der støtter det shiamuslimske mindretal økonomisk og kulturelt.

Islam spiller en stor rolle i såvel afghanernes hverdag som i Afghanistans statslige struktur. Religion har historisk fungeret som den samlende faktor for landets forskellige etniciteter og stammer, der har kunnet mødes i trosfællesskabet. Også i dag spiller islam en betydelig rolle i staten, hvor den magtfulde religiøse elite har stor indflydelse på både politik og den folkelige mening.

Moskéen – bedested og forsamlingshus

Enhver muslim kan lede en bøn, men de fungerende mullaher i moskéerne er i hovedreglen udpeget af regeringen. Moskéen fungerer ikke kun som helligdom og bedested, men i lige så høj grad som en form for forsamlingshus, hvor afghanerne mødes og diskuterer alt fra religion til politik og verdenssituationen.

Islam i hverdagen

I hverdagen er de fleste afghanere pragmatiske i forhold til islam. De er troende, men skal også have hverdagen til at fungere. De fleste afghanere beder fem gange om dagen, som religionen foreskriver. Det er dog ikke altid afghanerne går i moskéen, når der er bønnekald, og man vil derfor ofte opleve folk bede på kontoret, i butikker eller i naturen. Således er det heller ikke unormalt, at folk beder på skift, og snakken på eksempelvis kontoret fortsætter imens.

Afghanerne faster en måned om året under ramadan

Fordi folk hverken spiser eller drikker, falder energiniveauet betydeligt i løbet af dagen. Af praktiske årsager indretter mange afghanere således deres dag efter fasten, hvilket betyder, at arbejdsdagen kan slutte tidligere end normalt.

Synet på kristne og jøder

Muslimere opfatter kristne (og jøder) som en del af 'Bogens folk'. Det vil sige, at kristendommen på mange historiske punkter har et skæbnesfællesskab med islam og bliver accepteret som religion. Således er 'Bogens folk' ikke hedenske eller vantro. Det betyder, at religion for de fleste afghanere ikke er et tabuiseret samtaleemne. Man skal dog være opmærksom på, at religion for nogle afghanere er et mere ømt punkt end for andre.

De fleste afghanere følger islams foreskrifter og har en tro på Gud. Det betyder, at det at være ateist eller ureligiøs ligger meget fjernt fra den afghanske tankegang. Der er en tro på, at alle begivenheder er et resultat af Guds snarere end individets vilje. Således vil man ofte høre udtrykket 'inshallah' (om Gud vil).

Vær opmærksom på:

- Du bryder bederetningen mod Mekka ved at gå ind foran en bedende muslim. Gå derfor bagom.
- De fleste afghanere er troende, og det kan være svært for afghanere at forstå begrebet ateisme. Oplys hellere, at du eksempelvis er kristen eller kommer fra en kristen kultur.

- Behandl trosartikler med respekt. Det er ikke tilladt for ikkemuslimer at berøre Koranen, der er den helligste skrift. Ligeledes er bedetæpper hellige og må derfor ikke betrædes.
- Respekter lokale og religiøse højtider. Såfremt højtiden er forbundet med faste, skal du undgå at spise, drikke eller ryge foran lokale, som overholder fasten.

Afghanske helligdage

Nedenstående liste er datoerne for de afghanske helligdage i 2015. Da afghanerne også benytter sig af deres eget kalendersystem, kan datoerne ændre sig en smule år for år.

3. januar: Mawlid al-Nabi (profetens fødselsdag) Profeten Mohammed, der er den vigtigste skikkelse i islam, bliver af sunnimuslimer fejret på den 12. dag i den tredje af de islamiske måneder og af shiamuslimer på den 17. Nogle dele af islam (wahabismen og salafismen) forbyder fejring af profetens fødselsdag, men i de fleste lande, herunder Afghanistan, er dagen en national helligdag.

15. februar: Liberation Day (Befrielsesdagen) Denne dag mindes man, dengang de sidste sovjetiske tropper trak sig ud af landet i 1989 over den afghansk-uzbekiske bro Venskabsbroen. Begivenheden har haft stor indflydelse på afghansk selvopfattelse som en nation, der aldrig har været succesfuldt overtaget af en anden stormagt.

21. marts: Nawroz (afghansk nytår) Dagen, der betyder 'ny dag', falder sammen med forårsjævndøgn og markerer starten på det nye år, hvor man kan begynde at så nye afgrøder for det kommende år. Fejringen af Nawroz går flere tusind år tilbage i tiden til de persiske imperier og fejres også stadig i Iran. Det er værd at bemærke, at begivenheden er sekulær og derfor ikke har noget med islam at gøre. Fejringen af Nawroz var blandt andet forbudt under Talibanstyret. I Afghanistan fejres dagen normalt i samvær med venner og familie. Den største fest for det nye års komme finder sted i den nordlige by Mazar-e Sharif, hvor folk fra hele landet valfarter til den store festival Gul-e Surkh (Den røde blomsts festival), der varer årets første 40 dage.

28. april: Mujahedin Victory Day (sejren over kommunismen) Denne dag mindes man, da 'de hellige krigere' overvandt den kommunistiske regering ledet af dr. Najibullah i 1992. Der er dog afghanere, som er utilfredse med fejringen af dagen, fordi den også markerer starten på den afghanske borgerkrig, som fulgte efter det kommunistiske partis fald fra magten.

18. juni-19. juli: Ramadan (fastemåneden) Ramadanen er en af de vigtigste perioder i den muslimske verden, da det blandt andet var i denne periode, at Koranen blev åbenbaret for profeten Mohammed. I Afghanistan arbejder folk stadig under ramadanen, men oftest mindre intenst, fordi der ikke må spises eller drikkes fra solopgang til solnedgang.

20. juli: Eid al-Fitr (fejringen af fastens afslutning) Denne dag markerer afslutningen på fasten og sammenlignes ofte med fejringen af jul i vestlig kultur. Afghanerne mødes med familien og ønsker hinanden glædelig afslutning på fasten, og børnene modtager gaver og penge af de ældre. Fejringen af fastens afslutning kan vare op til tre dage og kaldes ofte 'den lille eid'.

19. august: Jeshen (uafhængighedsdagen) Denne dag markerer afslutningen på den tredje anglo-afghanske krig, der førte til afghansk uafhængighed fra britisk styre.

9. september: Roz-e Shadid (martyrdagen) I 2012 blev det af den afghanske nationalforsamling besluttet at acceptere 9. september som en national helligdag. Dagen markerer de, som er døde for landet, men især nationalhelten Ahmad Shah Massoud, der blev dræbt af to al-Qaeda folk 9. september 2001.

20. september: Burhanuddin Rabbani Rememberance Day (præsidentens mindelsesdag) Dette er en nyere helligdag, hvor man mindes tidligere præsident Burhanuddin Rabbani, som ledte landet fra 1992 til Talibans magtovertagelse i 1996. Rabbani blev myrdet 20. september 2011, da han bestred embedet som leder for Afghanistans Høje Fredsråd, der var blevet skabt i 2010 med henblik på at starte fredsforhandlinger med Taliban og andre oprørsgrupper i landet.

24. september: Eid al-Qurban [Eid al-Qurbáan] ('den store eid') Eid al-Qurban betyder 'ofringens fest' og fejrer Abrahams villighed til at ofre sin søn for Guds vilje. For at mindes denne handling ofrer man i den muslimske verden et får eller en ged og deler kødet mellem familie, venner og de fattige. I modsætning til Eid al-Fitr varer festlighederne her blot en enkelt dag og markerer samtidig afslutningen på pilgrimsfærden Hajj. Eid al-Qurban finder sted cirka to måneder efter afslutningen på ramadanen.

23. oktober: Ashura (erindringens dag) Denne dag er vigtig for både sunni- og shiamuslimer, men af forskellige årsager. For sunnimuslimer markerer Ashura dagen, hvor Moses fastede som tak for Guds befrielse af israelitterne fra deres fjender i Egypten, hvilket betyder, at mange sunnimuslimer faster denne dag for med respekt at mindes frigivelsen. For shiamuslimer er dagen dog en sørgelig dag,

hvor de mindes martyren Hussein Ibn Ali, der er en central person i shiaislam. For at mindes ham hengiver shiamuslimer sig på denne dag typisk til sorg og afstår fra eksempelvis glædelige begivenheder såsom bryllupper og lignende.

Samarbejdet med afghanerne

Afghan National Army (ANA)

I 2004 blev den afghanske hær oprettet i sin nuværende form.

Hæren er opdelt i seks regionale korps:

201. korps i Kabul

203. korps i Gardez

205. korps i Kandahar

207. korps i Herat

209. korps i Herat

215. korps i Lashkar Gah.

De afghanske myndigheder har siden december 2014 haft ansvaret for sikkerheden i landet. I 2014 var hærens officielle størrelse 169.203 mand.

Ledelsesstilen blandt officerer i ANA er ofte autokratisk. Det ikke er ikke usædvanligt, at lavpraktiske spørgsmål om brændstof og forsyninger bliver bragt op på højt niveau. Dette skyldes både bureaukratiet, men også det faktum, at personlige forbindelser spiller en rolle. Forholdet mellem officerer, befalingsmænd og menige adskiller sig fra det danske forsvar. Afghanske officerer uddelegerer sjældent opgaver til befalingsmændene, og de menige bliver ikke opfordret til at tage initiativ. Evner og erfaringer blandt officererne svinger, da hæren i mange år har været opløst. De ældre officerer har ofte modtaget sovjetisk uddannelse, mens især de yngre officerer har modtaget uddannelse i Vesten eller Indien. Stillinger i forbindelse med logistik eller uddannelse er ofte eftertragtede og kræver gode forbindelser. Her risikerer man ikke at miste livet eller blive såret. Adgangen til forsyninger giver desuden mulighed for skabe en sideindtægt, gennem uautoriseret salg. I 2015 led ANA store tab og var især været involveret i hårde kampe i Helmand og Kunduz. Flere koalitions partnere har udtrykt bekymring over de høje tabstal, og om hvorvidt ANA er i stand til at være effektive i fremtiden. De høje tabstal er generelt forbundet med kampe i provinserne, og mange i hæren ønsker derfor at gøre tjeneste i Kabul.

Afghan National Army Officer Academy (ANAOA)

I efteråret 2013 startede de første kadetter på ANAOA. Formålet med officersakademiet er at uddanne delingsførere, som kan stationeres i for eksempel Helmand og lede afghanske enheder her. Uddannelsen varer 42 uger og er dermed den

korteste officersuddannelse i Afghanistan. Modellen er inspireret af den britiske officersuddannelse på Sandhurst. På ANAOA er flertallet af kadetterne mænd, men der findes også kvindelige kadetter.

ANAOA lægger vægt på den praktiske del af delingsførervirket. Derudover undervises kadetterne i blandt andet ledelse, engelsk og historie. Da uddannelsen kun varer 42 uger, er der fokus på at rekruttere kadetter med lederpotentiale. Yderligere forventes det, at befalingsmændene i de enheder, kadetterne skal fungere i, er fagligt dygtige og kan støtte de nyuddannede officerer. Det sidste udfordrer strukturen i ANA, da befalingsmændene traditionelt set ikke er uddannede eller opdraget til denne rolle.

ANA	ANAOA	Uniform (digicam)
		

Afghan National Police (ANP). Politiet hører under indenrigsministeriet og har ansvaret for trafik, sikkerhed, bevogtning, narkobekæmpelse, antiterror og grænsekontrol. I 2015 var det officielle tal for størrelsen på ANP 183.000 mand. ANP er præget af at være korrupt. ANP har ligesom ANA haft høje tabstal i løbet af de seneste år.

Afghan Local Police (ALP). Under ANP hører ligeledes Afghan Local Police (ALP), som er lokale militser hyret af indenrigsministeriet.

ANP	ALP	Uniform
		

Mentor- og træningsvirksomhed

Under disse aktiviteter kommer man ofte meget tæt på afghanerne og skal her forsøge at rådgive og undervise i en anden kulturel kontekst, end man er vant til hjemmefra. Her er det hele tiden vigtigt at indtænke den afghanske kulturelle kontekst i den måde, hvorpå man i praksis gennemfører sin mentor- og træningsvirksomhed. Nedenfor følger råd og opmærksomhedspunkter.

- **Opbyg et godt forhold til din samarbejdspartner.** Ligesom i de fleste andre kulturer når man længst, hvis man er på bølgelængde og kender til hinandens kulturer. For afghanere er det vigtigt at skabe venskab med og forståelse for samarbejdspartneren, før man begynder det egentlige arbejde. Ved det første møde med en samarbejdspartner/mentee anbefales det, at man bruger tiden på at lære hinanden at kende.
- **Spørg interesseret ind til din samarbejdspartner** inden for emner, som du oprigtigt er interesseret i. De fleste afghanere er nysgerrige og åbne, så der er ingen grund til at være tilbageholden. Gør derfor ligesom hjemme i en dansk kontekst: Læs situationen/personen, og find ud af og vurder, hvad du kan tale med den afghanske soldat om.
- **Det er høfligt at hilse på alle dem, man kender, med håndtryk,** hver gang man møder dem, også selvom det er flere gange på samme dag. Man hilser først på den person, der har højest rang; dermed udviser man forståelse for magthierarkiet.
- **Ved tilbagemeldinger til mentee** kan det være formålstjenligt at foretage tilbagemeldingen under fire øjne. På den måde undgår man at sætte sin mentee i forlegenhed over for hans elever eller andre.

Nyttige links

Internetressourcer:

- Udenrigsministeriet: dkiafghanistan.um.dk
- Forsvaret Efterretningstjeneste: 'Efterretningsmæssig sikkerhedsvurdering 2015: fe-ddis.dk
- NATO: http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_8189.htm

Apps:

- Iranian calendar (omregner fra gregoriansk dato til afghansk dato)

Bøger:

- Barth, Fredrik (2008): *Afghanistan og Taliban*. Hovedland.
- Hosseini, Khaled: *Drageløberen, Under en strålende sol, Og bjergene gav genlyd*.
- Martin, Mike (2014): *An Intimate War*. Oxford University Press
- Riebnitzky, Anne-Cathrine (2013): *Forbandede yngel*. Politikens Forlag.
- Rashid, Ahmed (2000): *Taliban: Militant Islam, Oil and Fundamentalism in Central Asia*. Yale University Press.

Film:

- *Tell Spring Not to Come This Year* (2015)
- *Buzkashi boys* (2012)
- *The Patience Stone (Sang-e zabur)* (2012)
- *Charlie Wilson's War* (2007)
- *Drageløberen* (2007)

Landeprofiler og sprogræning:

Familiarization: <http://famdliflc.lingnet.org/productList.aspx?v=language>

Kulturel information om regionen og befolkningen. I venstre side vælges sproget 'dari' eller 'pashto' for gennemgang af ord og sætninger på det pågældende sprog. Ord og sætninger er kategoriseret under emner som tal, instruktioner, militære grader etc., således at det er let at finde frem til relevante oversættelser. Lydfiler er tilknyttet, så det er muligt at høre den korrekte udtalelse)

Institut for Sprog og Kultur

Forsvarsakademiet
Svanemøllens Kaserne
Ryvangs Allé 1 • 2100 København Ø.
Tlf.: 7281 7000 • www.fak.dk